

หมอสันต์ หัตถิรัตน์ และหมอเหวง โตจิราการ แห่งสมาพันธ์ประชาธิปไตย ที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “หมอสันต์ หมอเหวง” มีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการปฏิรูปการเมือง สองท่านนี้บางที่เรียกว่า **สองหมอ** บางครั้งก็ว่า **สองหมอ หนึ่งครู** คือมี **ครูประทีป อึ้งทรงธรรม** ร่วมด้วยอีกคนหนึ่ง สมาพันธ์ประชาธิปไตยถือกำเนิดขึ้นอย่างกะทันหันในช่วงวิกฤติพฤษภาคม ๒๕๓๕ ในการต่อสู้กับอำนาจของ รสช. ร่วมกับ พลตรีจำลอง ศรีเมือง หลังจากนั้นสมาพันธ์ประชาธิปไตย มีความเคลื่อนไหวทางการเมืองเรื่อยมา โดยเรียกร่องบ้าง ประท้วงบ้าง วิพากษ์วิจารณ์บ้าง ชมบ้าง บางครั้งสังคมก็มีความรู้สึกหงุดหงิดกับพฤติกรรมของสมาพันธ์ เพราะอาจจะไม่เห็นด้วยกับเรื่องหรือวิธีที่เรียกร่อง นั้พูดเป็นเรื่องๆ แต่โดยรวม การเคลื่อนไหวของสมาพันธ์เป็นเรื่องที่ดี ทั้งหมอสันต์และหมอเหวงเป็นคนที่หวังดีต่อประเทศชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง ในการเคลื่อนไหวปฏิรูปการเมือง สมาพันธ์ประชาธิปไตยมีบทบาทมากทั้งกระตุ้นและกระแทก กระแทกคือกระแทกคนที่ไม่เห็น ด้วย

หรือขัดขวาง หรือมีความเป็นประชาธิปไตยไม่แรงพอ เพราะสมพันธ์ เป็นปึกที่ก้าวหน้าในขบวนการประชาธิปไตย

ในขบวนการประชาธิปไตยมีความหลากหลายเป็นอย่างยิ่ง มี แก่ อ่อน ช้ายขวา หน้าหลัง และแง่มุมนานาชนิด เพราะฉะนั้นการกระทบ กระทั่งกันเองย่อมหนีไม่พ้น หรือเป็นธรรมดา การยกย่องรัฐธรรมนูญ ทำขึ้นท่ามกลางความกระทบกระทั่งขัดแย้ง ไม่ใช่เฉพาะกับฝ่ายอนุรักษ เท่านั้น แม้ระหว่างขบวนการประชาธิปไตยด้วยกันเอง

**การยกย่องรัฐธรรมนูญไทยฉบับ พ.ศ.๒๕๔๐ จึงเป็นการยก
ย่องที่ยากลำบากที่สุดในโลก**

เพราะการยกย่องรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ ของไทยหรือของประเทศ ต่างๆ มักทำโดยผู้มีอำนาจหรือมีอำนาจหนุนหลัง แต่ของเราทำท่ามกลาง ความไม่เต็มใจของผู้มีอำนาจ และความหลากหลาย ผู้ร่างจึงเหมือนถูก ทั้งถีบ ทั้งเตะ ทั้งด่าทอ ทั้งขู่ จึงยากและเครียดมาก ผมเข้าใจประเด็นนี้และ เห็นใจผู้ร่างเป็นอย่างยิ่ง **คุณอานันท์ ปันยารชุน และอาจารย์บรรศักดิ์ อูวรรณโณ** ประธานและเลขานุการของคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ นั้นเห็นดีเห็นน้อยกว่าใคร ได้ทราบว่าในการอภิปรายในคณะกรรมการ การบางครั้งขัดแย้งรุนแรงก้าวร้าวจนกระทั่งคุณอานันท์ต้องยุติการประชุม และขอเวลานอก

ในหมู่ **ส.ส.ร.** ด้วยกันเองคนที่มีความท้วงติงว่าที่ก้าวที่สุดเห็นจะเป็น **อาจารย์แก้วสรร อติโพธิ** แก้วสรรกับขวัญสรวงเป็นลูกแฝดไข่ใบเดียวกัน หน้าตาจึงเหมือนกันด๊ะ ถ้าใครไม่คุ้นเคยก็จะแยกไม่ออก แก้วสรร เป็นอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขวัญสรวงเป็น อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คนที่คุ้นเคยจะแยกออกโดยไฝบนใบหน้ากับความก้าวที่ต่างกัน ลูกแฝดไข่ใบ

เดียวกันก็นิสัยไม่เหมือนกัน ใครที่คิดจะไปโคลน (clone) ใคร จะได้แต่รูปร่างหน้าตาที่เหมือนกันเท่านั้น แต่นิสัยใจคอความสามารถจะไม่เหมือนกัน เพราะปรากฏการณ์ที่เรียกว่าเคออส (chaos) ซึ่งวันหลังจะเล่าให้ฟัง

อาจารย์ศรีศักดิ์ วลิตโกดม เรียกกันว่า “ไอ้แฝด” ส่วนท่านจะพูดถึงว่าอย่างไรต่อไปจะยังไม่นำมาเล่า ผมเคยได้ยินอาจารย์แก้วสรรพูดหลายครั้งเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองว่า “อาจารย์ประเทศนี้พอคิดจะปฏิรูปการเมืองก็ไปคบนักกฎหมายมหาชน” ผมเองก็ไม่รู้จะเข้าใจดังที่เคยเขียนเล่าไว้แล้วว่า นักวิชาการทางสังคมศาสตร์มากที่สุดที่ไม่ค่อยจะชอบนักกฎหมายมหาชน

อาจารย์แก้วสรรนั้นหันไปทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างสุดๆ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่ที่ว่าสุดๆ นั้นคือจะขยับทำอะไรก่อนไม่ได้เลย ถ้าขยับทำอะไรขึ้นก่อนถือว่าไม่ถูกต้อง ต้องไปฟังประชาชนมาก่อน แล้วค่อยทำตามที่ประชาชนต้องการ ฟังดูก็ดี แต่ไม่ใช่การเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ (interactive learning) นี่เป็นเรื่องที่ผู้กร่างจะถูกว่าอย่างรุนแรงเสมอ ทำนองว่าไปแอบขกร่างขึ้นมาก่อน (off side) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

กล่าวถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ถ้าไปถามว่าเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงดีไหม เขาก็จะตอบว่าดี แล้วทีนี้จะทำอะไร เพราะฝ่ายหนึ่งจ้องจะล้มกระดานอยู่ซัดๆ ถ้าเสนอเลือกนายกรัฐมนตรีก็จะเข้ากับที่เขารองบออยู่พอดี คือจะเคลื่อนไหวว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นายกรัฐมนตรีต้องได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ไม่ใช่ประชาชนเลือกตั้งโดยตรง ที่เป็นหัวหอกของฝ่ายอนุรักษ์ก็มี ดร.พูนศักดิ์ วรรณพงษ์ พล.ต.ท.สมควร หริกุล หัวหน้าลูกเสือชาวบ้าน พล.ร.อ.เกาะหลัก เจริญ-

รุกข์ วุฒิสมาชิก ที่จริงคงจะมีอีกมาก เรื่องอย่างนี้ก็เป็นธรรมดาในสังคมใดๆ ก็มีทั้งฝ่ายอนุรักษ (conservative) กับฝ่ายก้าวหน้า (progressive) แต่ที่ไม่ดี คือการตั้งสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยกล่าวหาผู้อื่นว่าไม่จงรักภักดีบ้าง ละเมิดพระราชอำนาจบ้าง คิดล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์บ้าง ที่จริงการนำเอาสถาบันพระมหากษัตริย์มาอ้างเพื่อใส่ความผู้อื่นเป็นการทำร้ายสถาบันพระมหากษัตริย์ที่สุด เป็นเรื่องไม่ควรทำ และควรมีกฎหมายห้ามกระทำ เพราะถ้ามีหลักฐานควรดำเนินการตามกฎหมาย แต่ไม่ควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองกล่าวหาผู้อื่นที่ความคิดเห็นไม่ตรงกัน

ควรมีการออกกฎหมายห้ามการนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาใส่ร้ายกัน ไม่ว่าเรื่องในทางการเมืองหรือเรื่องอื่น

ควรจะสู้กันด้วยการหาหลักฐานความรู้และเหตุผล ไม่ใช่โดยการใส่ร้าย ถ้าเราใช้ความรู้แทนการใส่ร้ายจะทำอะไรๆ ง่ายขึ้นเยอะ จะมีการวิจัยว่าในกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง มีการใส่ร้ายกันมากน้อยเพียงใด โดยใคร และเรื่องอะไร

เพียงแค่มাত্রา ๓ ว่า “อำนาจอธิปไตย**เป็นของ**ปวงชนชาวไทย” หรือ “**มาจาก**ปวงชนชาวไทย” ก็จะตีกันตาย และกล่าวหากันว่าจะล้มพระราชอำนาจ

ฝ่ายที่เห็นว่าถ้ามีการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง แต่ไหนแต่ไรมา ก็มีอาจารย์**ประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร** แห่งขบวนการรัฐบุรุษ ท่านผู้นี้จริงจัง อดทน และสุภาพ พยายามพูดเรื่องการเมืองทุกหนทุกแห่ง แม้บางครั้งมีคนฟังไม่ก็คนท่านก็พูด ท่านมีความเห็นว่านายกรัฐมนตรีควรจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรง เพราะจะทำให้รัฐบาลมีความมั่นคงเข้มแข็ง ไม่ล้มลุกคลุกคลาน เรียกว่าทำให้เกิดฝ่ายบริหารที่เข้มแข็ง (strong

executive)อีกท่านหนึ่งที่ทำให้เราเห็นว่าควรเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง คือ **ดร.กมล สมวิเชียร** ท่านสอนหนังสืออยู่ในสหรัฐอเมริกา แต่เขียนบทความมาลงหนังสือพิมพ์อยู่อย่างต่อเนื่อง ดร.กมลท่านเชื่อมั่นในระบบเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงมาก และท่าน “ดำ” ทุกคนที่คิดปฏิรูปการเมืองโดยไม่เสนอให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง

ในระหว่างรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีกระแสให้เลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงค่อนข้างแรง นักวิชาการที่ไม่เห็นด้วยกับการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงก็มี แต่ไม่ค่อยได้แสดงออก ที่สำคัญคือ **ดร.ปราโมทย์ นาครทรรพ** ดร.ปราโมทย์เรียนรัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยคอร์เนล ในสหรัฐอเมริกา และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญมาก ในสหรัฐอเมริกาใช้การเลือกประธานาธิบดีโดยตรง เรียกว่าเป็นฝ่ายบริหารเข้มแข็ง (strong executive) แต่ก็ถ่วงดุลด้วยอำนาจของรัฐบาล ท่านว่าระบบเลือกผู้บริหารโดยตรงสู่ระบบที่ผู้บริหารมาจากสภาไม่ได้

พวกที่ยึดถือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นใหญ่ก็พยายามผลักดันให้รับหลักการเรื่องเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง พวกยกเว้นรัฐธรรมนูญที่รู้ว่ากลุ่มอนุรักษ์จะล้มกระดานในประเด็นนี้ก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สิ่งที่ขาดไปอย่างมากก็คือการแสวงหาความรู้ทางวิชาการ ในโลกนี้มีทั้งประเทศที่เลือกหัวหน้าผู้บริหารโดยตรงกับที่เลือกโดยระบบรัฐสภา ควรจะมีการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ หรือการวิจัย แล้วนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ของประชาชนหรือสังคม สังคมที่ใช้ความรู้จะเห็นตรงกันได้ง่ายและทะเลาะกันน้อยลง นี่ก็เป็นการยืนยันอีกครั้งหนึ่งถึง

ความอ่อนแอทางวิชาการ

สังคมโดยทั่วไปยังไม่ตระหนักถึงความอ่อนแอทางวิชาการเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ เพราะคนไทยคิดว่าก็เรามีครูบาอาจารย์ตั้งเยอะแยะแล้ว มีสถานศึกษามากมาย วิชาการก็น่าจะดีแล้ว แต่**การศึกษาของเราทั้งประเทศเป็นแบบสอนนกแก้วนกขุนทอง ไม่ใช่การสร้างความรู้**

อย่างเรื่องที่ขัดแย้งกันเรื่องเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงหรือไม่เป็นความขัดแย้งกันในเรื่อง**ความเห็น** คนไทยใช้ความเห็นมากกว่า**ความรู้** ๑๐๐ คนก็เห็น ๑๐๐ อย่าง ตกลงกันได้ยากเหมือนดาบดค้ำข้าง แต่ความรู้ที่ทำให้รู้ความจริงจะทำให้เห็นตรงกันได้ง่าย เหมือนถ้าดาบไม่บอดก็เห็นข้างทั้งตัว ในกรณีนี้ก็ไปจี้ให้รู้ว่าประเทศที่ใช้ระบบต่างๆ มีผลดีผลเสียต่างกันอย่างไร ความรู้ที่ได้จากการวิจัยก็จะช่วยให้สังคมสามารถถกเถียงกันได้จากฐานความรู้ ไม่ใช่ใช้ฐานความเห็นอย่างเดียว

ดร.อมร จันทรสมบูรณ์ ท่านจึงพูดอยู่เสมอๆ ว่าความลำบากของเราอยู่ที่ความอ่อนแอทางวิชาการ

สังคมไทยควรทำความเข้าใจว่าความรู้คืออะไร ได้มาอย่างไร การใช้ความรู้และใช้ความเห็นแตกต่างกันอย่างไร เพราะประเด็นการปรับสังคมไทยจากสังคมความเห็นไปเป็นสังคมความรู้ให้มากขึ้นเป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่ง

เรื่องวุฒิสภากับวุฒิสมาชิกก็เป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันมาก บางพวกเห็นว่าไม่ควรมีเลย ไม่มีประโยชน์ มีสภาผู้แทนราษฎรสภาเดียวก็พอแล้ว บางพวกเห็นว่าวุฒิสมาชิกควรมาจากการเลือกตั้ง บางพวกเห็นว่าไม่ควรจะมาจากการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรยังมีปัญหาการใช้เงินซื้อเสียง ยังไม่มีคุณภาพจริง ถ้าเลือกวุฒิสมาชิกอีก ก็จะมีเสียงซื้อๆ กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิกน่าจะเป็นตัวแทนที่มีวุฒิของกลุ่มอาชีพที่หลากหลายมากกว่า ก็เห็นต่างๆ กัน กลุ่มอนุรักษ์ในวุฒิสภาก็ออก

โรงกล่าวหาผู้อื่นตามเคยว่า ถ้าวุฒิสมาชิกมาจากการเลือก ตั้งจะเป็นการละเมิดพระราชอำนาจ

ในท่ามกลางความหลากหลาย กระแทกกระทั้นกันไปมาของการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผมพยายามให้กำลังใจบ้าง ชื่นำบ้าง แต่ที่ต้อง “หวด” ไปบ้างก็มี

ส.ส.ร. เมื่อตั้งใหม่ๆ ยังโยเย เหมือนจับขั้ว ตีรวน บางคนพูดมากเกินไปแต่พูดไม่ถูก ซึ่งจะทำให้ความเสียหายให้ภาพพจน์ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ผมได้เขียนเตือนว่าการที่ประชาชนจะรับร่างรัฐธรรมนูญนั้น แม้ในต่างประเทศที่ประชาชนมีการศึกษาสูงกว่าเรา ก็เชื่อว่าประชาชนจะเข้าใจมาตราต่างๆ ในรัฐธรรมนูญก็หาไม่ แต่เขาปรับร่างรัฐธรรมนูญเพราะมีศรัทธาในผู้ยกร่าง หรือในผู้นำที่ดูแลการยกร่างรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น ส.ส.ร.ควรจะวางตัวให้เป็นທີ່เลื่อมใสศรัทธาของสังคม

ส่วนการที่มี ส.ส.ร.กลุ่มหนึ่งทำตัวด่าแหลก ก็อย่า ส.ส.ร.ที่ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญนั้น ผมได้เตือนว่าการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นภารกิจที่ยากลำบากอย่างยิ่ง นักวิชาการก็รู้ดีว่าการเขียนบทความดีๆ นั้น เขียนยากเพียงใด การเขียนรัฐธรรมนูญให้ออกมาได้ดียากกว่านั้น และถ้าเขียนท่ามกลางการที่มีคนมากอยย่นด่าอยู่ตลอดเวลาอย่าทำอะไรไม่ได้ ถ้าการด่ามันฝังอยู่ในยีนแก่ไม่ได้จริงๆ ก็ให้เอาฝ่ายที่ด่ามาเป็นผู้ยกร่าง และให้คนอื่นไปคอยด่าดูบ้างว่าจะยกร่างออกมาได้ไหม ผมไม่ทราบว่าการ “หวด” ของผมจะได้ผลมากน้อยเพียงใด แต่ภายหลังดูว่าการด่าซาๆ ไปบ้าง อาจเป็นเพราะเหตุอื่นก็ได้ เช่น ความเป็นผู้นำของคุณอนันต์ ปันยารชุน และการกำกับตรวจสอบโดยสังคม

คราวหนึ่งมีหนังสือพิมพ์ลงว่า ดร.พูนศักดิ์ วรรณพงษ์ ไปบรรยายในการประชุมลูกเสือชาวบ้านที่จังหวัดพิษณุโลก มีผู้ถอดเทปคำบรรยายมา

แจกจ่ายกันอ่านทั่วไป ในการบรรยายนี้มีการกล่าวหาผู้กร่างรัฐธรรมนูญว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และปลุกระดมให้ลูกเสือชาวบ้านต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และว่ามีนัดประชุมใหญ่ลูกเสือชาวบ้านเป็นหมื่นๆ คนที่จังหวัดระยอง

ช่วงนั้นผมไปบรรยายในการประชุมที่ตึกสันติไมตรีในทำเนียบรัฐบาล ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สัมภาษณ์เรื่องมีการปลุกระดมลูกเสือชาวบ้านให้ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญว่าผมมีความเห็นอย่างไร ผมตอบว่าเป็นเรื่องไม่ถูกต้องที่ไปตั้งสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นเครื่องมือ ชินทำจะทำให้เกิดความรุนแรง ผู้มีอำนาจควรจะห้ามปรามเสีย ช่วงนั้นก็มีความวิตกกังวลว่าจะเกิดเรื่องใหญ่ แต่ก็มีข่าวลือว่า “เบ๊อ้งบน” สั่งห้ามลูกเสือชาวบ้านเคลื่อนไหว และว่า ดร.พูนศักดิ์ถูกส่งไป “ดูงาน” ในต่างประเทศเป็นระยะยาว ทำให้เงียบเรื่องนี้ไป

ระหว่างที่มีการกร่างรัฐธรรมนูญนั้น ในจังหวัดต่างๆ จะมีการเคลื่อนไหวในชื่อ “สมัชชาร่างรัฐธรรมนูญ” หรือในชื่ออื่นๆ **ส.ส.ร.จังหวัด** ก็พยายามจัดให้มีการอภิปรายเรื่องปฏิรูปการเมืองหรือรัฐธรรมนูญ ทำให้มีการตื่นตัวกันทั่วประเทศ ผมเคยได้รับเชิญไปร่วมอภิปรายกับคุณอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ประธานกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของ ส.ร.ที่จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดหนองบัวลำภู **พ.อ.สมคิด ศรีสังคม** อดีตนักการเมืองที่ก้าวหน้าเป็น ส.ส.ร.จากจังหวัดอุดรธานี **คุณสุนีย์ ไชยรส** เป็น ส.ส.ร.จังหวัดหนองบัว-ลำภู คุณสุนีย์เป็นฝ่ายที่ก้าวหน้าและเคยไปสัจจกรในป่ามาแล้ว

ที่อุดรธานี ผู้ว่าราชการจังหวัด นายดำรง รัตนพานิช เข้ามาร่วมด้วยเต็มที่ เพราะถือว่านายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) ให้ไฟเขียวให้ข้าราชการให้ความร่วมมือ แต่ระยะหลังๆ จังหวัดต่างๆ เฉย

ชาไป เพราะ**คุณเสนาะ เทียนทอง** รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อต้านการปฏิรูปการเมืองโดยเปิดเผย ที่จังหวัดอุดรธานี พอคำแนะนำมารับประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ผู้ว่าฯคงไปขอมา) เป็นรดคันยาวมาก ผมเลยพลอยได้นั่งรดคันยาวที่สุดในชีวิตร่วมไปกับประธานอุทัยด้วย ในเครื่องบินไปอุดรธานีนั่งติดกับ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้คุยกันถึงเรื่องสื่อที่ควรใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญ ดร.สมเกียรติ ได้คิดในเรื่องนี้อยู่ก่อนแล้ว และผมคิดว่าเป็นที่มาของมาตรา ๔๐ ที่ว่าคลื่นวิทยุและโทรทัศน์เป็นทรัพยากรของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ผมได้เห็นว่าการที่บัญญัติให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมีสมาชิกที่มาจากจังหวัดๆ ละหนึ่งคนเป็นโครงสร้างที่ดี **ส.ส.ร.** จังหวัดเหล่านี้ไปทำให้เกิดความเคลื่อนไหวในจังหวัดและบางแห่งถึงอำเภอ แต่ในแต่ละภาคมี **“กลุ่มเก่า”** ที่เคลื่อนไหวอยู่แล้ว ประกอบด้วยอาจารย์มหาวิทยาลัย นักพัฒนาเอกชน กรรมการองค์กรกลางเก่า ทั้งภาคเหนือที่เชียงใหม่ ภาคอีสานที่ขอนแก่น อุบลราชธานี ภาคใต้ที่หาดใหญ่ เป็นต้น ในการทำอะไรที่ยากๆ หรือทำไม่ได้ด้วยกลไกทางราชการและการเมืองตามปกติ ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งที่แท้ก็คือการเรียนรู้โดยสังคม (social learning) นั่นเอง อย่าลืมดูโครงสร้างของ ส.ส.ร.ที่ขึ้นไปทุกจังหวัด อันเกิดโดยการกำหนดในมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๓๔ ในการกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ประเด็นใหญ่ที่นักการเมืองเพ่งเล็งกันมากคือ **ส.ส.เป็นรัฐมนตรีได้หรือไม่** แนนอนทีเดียว ส.ส.ย่อมไม่เห็นด้วยกับการไม่ให้ ส.ส.เป็นรัฐมนตรี เพราะในระบบรัฐสภา รัฐมนตรีย่อมมาจาก ส.ส. ในระบบประธานาธิบดีนั้น เลือกประธานาธิบดีคนเดียว แล้วประธานาธิบดีไปเลือกใครก็ได้ คือเป็นการแยกกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ ของเรานั้นก็มี

ความสนใจจะแยกอำนาจทั้ง ๒ กันอยู่มาก เพราะรำคาญที่ ส.ส.กระสัน
อยากเป็นรัฐมนตรีกันมากเกินไป เป็นต้นเหตุแห่งการซื้อเสียง การถอนทุน
การมีรัฐมนตรีด้อยคุณภาพ การเล่นเกม ความไร้เสถียรภาพของรัฐบาล

ประเด็นเรื่องให้ ส.ส.เป็นรัฐมนตรีได้หรือไม่จึงเป็นเรื่องทั้งหลักการ
และเรื่องผลประโยชน์ที่มีข้อโต้เถียงไม่ลงตัวกันได้ง่ายๆ และเป็นการต่อ
สู้ นักการเมืองก็จะสูญตายในประเด็นนี้โดยขู่ว่าถ้าไม่ให้ ส.ส.เป็นรัฐมนตรี
ก็จะไม่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญนี้

ผมเห็นนักการเมืองไปหมกมุ่นต่อสู้เรื่อง **ส.ส.เป็นรัฐมนตรีได้หรือไม่**
เพราะจะเป็นการทาบหม้อข้าวของเขา ก็รู้สึกขำว่าดีแล้วที่ไปสู่กันที่ตรง
นั้น แต่ไม่สนใจในประเด็นที่ใหญ่กว่าที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ ที่จะ
มีผลกระทบยิ่งใหญ่ต่อนักการเมืองคือ **การตรวจสอบ** การตรวจสอบที่
บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ถ้าได้ปฏิบัติกันให้เต็มที่ นักการเมืองที่ไม่ดี จะ
ลำบากมาก นักการเมืองไม่ค่อยสนใจตรงนี้ เพราะมันไกลเกินหรือเพราะ
มัวไปสาละวนอยู่กับเรื่อง “ทาบหม้อข้าว” คือเรื่อง ส.ส.เป็นรัฐมนตรีได้
หรือไม่ ตรงนี้มีหลักการหรือสัจธรรมอย่างหนึ่งคือ

**การทำอะไรเพื่อตัวเองอยากที่จะไม่หลุดเข้าไปสู่ความไม่ถูกต้อง
การทำอะไรโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของตน ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งหรือ
เงิน จะทำให้มีภูมิคุ้มกันจากความผิดพลาด**